

M. Foucault: **ZGODOVINA NOROSTI V ČASU KLASICIZMA**
V. Flaker: **ODPIRANJE NOROSTI**, vzpon in padec totalnih ustanov

konec 18.stoletja □ norost = duševna bolezen
leprozoriji (bolnišnice za gobavce) kasneje spremenjeni v bolnišnice za umobolne

v zgodovini norosti dva dogodka središčna:

- 1* 1657 ustanovitev Splošnega špitala in začetek velikega zapiranja "revežev"
- 2* 1794 osvoboditev okovanih

NOROST

v srednjem veku jo povezujejo s človekom, njegovimi slabostmi, sanjami, iluzijami

"Norost obstaja v vsakem človeku, saj jo ustvarja človek s svojo zagledanostjo vase in iluzijami, ki se jim vdaja." (Foucault, 1998)

Negativne konotacije

Norost kraljica deviantnosti (Flaker)

Problem stigmatizacije

NOROST pojmovali kot posledico
revščine, nezmožnosti za delo,
nesposobnost vključevanja v skupino,
problem države

VELIKO ZAPIRANJE

V 17.stol. vpeljejo velikanske zaporne ustanove; v nekaj mesecih pozaprli več kakor eno osebo na sto prebivalcev Pariza

Skupnost revežev, brezposelnih, prestopnikov in brezumnežev

1656: Ustanovitev Splošnega špitala v Parizu

SŠ ni medicinska ustanova, temveč napol sodna struktura, ki odloča in sodi ne glede na sodišča

tretji red zatiranja

v nemško govorečih deželah so ustanavljali poboljševalnice (*Zuchthäusern*)

v Angliji "*houses of correction*"

v iste ustanove zapirajo obsojence splošnih sodišč, mladeniče, ki motijo družinski mir ali zapravljajo premoženje, ničvredneže in brezumneže

Preden je zapiranje norih dobilo medicinski pomen, ni skrbelo za ozdravitev bolnih □ prizadevali so si onemogočiti beračenje in brezdelje (vira vseh vrst nereda)

Zapiranje kot varovanje družbe pred nemiri in upori

Špital moralna ustanova, ki je kaznovala in popravljala moralno razpuščenost

Zapiranje institucionalna stvaritev, značilna za 17.stoletje

NOROST V LITERaturi

Cervantes: *Don Kihot*

1* domišljavost in samozadovoljnost

Shakespeare: *Kralj Lear*

2* smrt in umor

3* Norost ima vedno skrajno mesto v smislu, da ji ni več pomoči; pelje v trpljenje in smrt

BREZUMNEŽI

Izprienci, razsipni očetje,
zapravljivi sinovi, bogokletneži,
morilci,...

Zapiranje kot pravica družin,
ki se hočejo izogniti sramoti

Populacija norcev se deli na:

1* brezumneže

2* umobolne

3* blazne

4* norce

5* duševno zmedene

CELICE

“Nesrečnik, ki ni imel drugega pohoštva kakor bedno slamarico, se je z glavo, nogami in telesom stiskal k zidu in ni mogel užiti spanca, ne da bi bil moker od vode ...”

“...tiste celice pa, ki so bile v isti ravnini z odtočnimi kanali, niso postale samo bolj nezdrave, ampak (...) zatočišče za množice velikanskih podlag, ki so ponoči napadale nesrečnike in jih grizle ...”

“...nesrečnike so navadno priklenili k zidovom in posteljam.”

“... na letve so vrgli nekaj slame, na kateri je ležal brezumnež, gol ali skoraj gol, tukaj je jedel in se iztrebljal...” (Desportes: Poročilo o oskrbi brezumnih)

v klasicizmu pripisovanje živalskosti norcem
norec ni bolnik, varuje ga njegova živalskost, ki ga utrjuje pred lakoto, mrazom, vročino in bolečino

“Vse ženske so bile popolnoma gole. Bilo je izredno mraz in termometer je (...) pokazal minus 18 stopinj. Neka nesrečnica je gola ležala na slami.”

Ločitev norcev od prestopnikov: brezumne pošljejo v domove, kjer naj bi jim z nego in vajo pomagali ozdraviti

Norost vedno bolj mōra zaprtih, podoba ponižanja

ALI BIVANJE V POBOLJŠEVALNICI POVZROČA NOROST?

Ječa ustvarja norce

Prostor zapiranja in norec zastopata, kar je najbolj brezumno, najbolj sramotno
“reforme 18.stoletja”

- 6* zmanjšati prakso zapiranja
- 7* obširne raziskave
- 8* norim je treba nameniti poseben prostor

AZIL

USTANOVA= kraj, kjer redno poteka neka vrsta dejavnosti

TOTALNA USTANOVA = ustanova, ki zajema vse vidike posameznikovega življenja

Goffman našteje pet takih ustanov:

- 3* Ustanove za tiste, ki ne morejo skrbeti zase, a niso nevarni
- 4* Ustanove za tiste, ki ne morejo skrbeti zase, a so nevarni
- 5* Ustanove za zavarovanje skupnosti pred nekaterimi nevarnostmi
- 6* Ustanove za izvajanje nekaterih delovnih nalog
- 7* Ustanove za verski umik

Temeljne značilnosti totalnih ustanov:

- vsi vidiki življenja potekajo na istem kraju, pod isto oblastjo
- vse dnevne aktivnosti potekajo vpričo velikega števila ljudi
- za vse dejavnosti obstaja urnik

Varovanci : osebje

Razlastitev vloge, omrvičenje identitete = *civilna smrt*

Disciplinski sistem (Goffman: sistem privilegijev):

8* Hišna pravila

9* Majhno število jasno določenih nagrad in privilegijev

10* Kazen

Totalna ustanova temelji na kaznih in privilegijih

Občutek, da delaš nekaj smiselnega, je v totalni ustanovi redka dobrina

PRIMARNE PRILAGODITVE: Varovanec dela tisto, kar od njega uradno pričakujejo

SEKUNDARNE PRILAGODITVE: način, da si varovanec dokaže, da je še vedno svoj človek

Delo nima nobene produktivne vrednosti = moralno pravilo, podreitev redu in prevzem odgovornosti

“Zakaj si notri?”

ubijanje časa

popredmetenje varovancev

OSEBJE

Se boji “okužbe”, da bi postalo podobno svojim varovancem

Avtomatična identifikacija varovancev

Delovna terapija

Institucionalne ceremonije (tabu incesta, priprava na zunanji obisk, priprava časopisa, udeležba varovancev v procesih odločanja...)

Poveličevanje zdravnikove osebnosti